

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Archeologische kennisbronnen

Inleiding

Kennis is van belang voor een zorgvuldige besluitvorming over de omgang met archeologisch erfgoed binnen de ruimtelijke ordening. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed biedt diverse kennisbronnen aan om de archeologische monumentenzorg te ondersteunen in een effectieve, doelmatige en transparante selectie van waardevolle archeologie. Hieronder staan ze op een rij.

Website Archeologie in Nederland

De website Archeologie in Nederland ontsluit praktische informatie over de archeologische praktijk in Nederland en is vooral gericht op de professional. Behalve kennisproducten, zoals beschreven in deze brochure, is informatie te vinden over onder andere archeologische regels, wie wat doet en het proces van de archeologische monumentenzorg.

→ archeologieinnederland.nl

Website Archeologie op de kaart

De website Archeologie op de kaart biedt een archeologische tijdreis door tien archeologische periodes, van de tijd van Neanderthalers tot en met de Tweede Wereldoorlog. Archeologie op de kaart, een initiatief van het Rijksmuseum van Oudheden en de Rijksdienst, is bestemd voor een breed publiek en is gekoppeld aan de Canon van Nederland.

→ archeologieopdekaart.nl

Overzicht gemeentelijke archeologische kaarten

Een landsdekkende inventarisatie van de verschillende typen kaarten die gemeenten beschikbaar hebben, gebaseerd op ruim 1600 archeologische en cultuurhistorische kaarten die eind 2016 beschikbaar waren. Dit overzicht biedt gemeenten de mogelijkheid om van elkaar te zien welke facetten van de archeologie op kaart zijn gezet.

→ archeologieinnederland.nl/gemeentelijke-kaarten

Nationale Onderzoeksagenda Archeologie (NOaA)

De NOaA bevat de belangrijkste bovenregionale vragen waarop archeologisch onderzoek antwoord kan geven. Deze levert maatwerk. Een paar drukken op de knop levert voor bijvoorbeeld gemeente, archeologische periode of type vindplaats een selectie van de belangrijkste onderzoeksvragen met literatuur plus een suggestie voor de uitvoering van het veldwerk.

→ archeologieinnederland.nl/noaa

Synthese studies over Nederlandse archeologie

De gravende archeologie levert honderden opgravingsrapporten op met belangrijke informatie, de basis voor nieuwe verhalen over ons overleden. Gekeken is waar, en over welke onderwerpen of periodes, die stapels het hoogste zijn en op welke belangrijke onderzoeksvragen een synthese van de informatie een antwoord kan geven. Deze studies leveren nieuwe overzichten van het verleden van Nederland.

→ cultureelerfgoed.nl/publicaties-rce?tekst=oogst_malta&reeks=289

Prospectie op maat

Deze web toepassing geeft gezien het landschap en de verwachte archeologie de beste methode voor prospectie. Het is advies voor zowel het opsporen van vindplaatsen als het toetsen van een gespecificeerde verwachting. Daarnaast wordt ook verwezen naar richtlijnen voor het toepassen van de methoden en door het veld aangedragen goede voorbeelden.

→ archeologiein nederland.nl/prospectie-op-maat

Archeologische landschappenkaart

Op de Archeologische Landschappenkaart worden 26 landschappen en bijbehorende landschapszones onderscheiden. Deze kunnen helpen om archeologische verwachtingen aan bepaalde zones toe te kennen. Daarnaast helpt de kaart om de juiste methoden en technieken te bepalen, waarmee deze verwachte archeologische resten het beste kunnen worden opgespoord.

→ archeologiein nederland.nl/archeologische-landschappenkaart

Paleogeografische kaarten

De paleogeografische kaarten maken inzichtelijk hoe het Nederlandse landschap er gedurende de laatste 10.000 jaar heeft uitgezien. De archeologische professional en andere geïnteresseerden kunnen hier gebruik van maken.

→ archeologiein nederland.nl/paleogeografische-kaarten

Verstoringsbronnenkaart

Deze kaart is een hulpmiddel om verstoringskanskaarten op lokaal niveau te maken. Een kaartviewer toont digitale en analoge bronnen die daarvoor gebruikt kunnen worden. Het informatievenster van de viewer toont ook gegevens over de kwaliteit van de bronbestanden voor gebruik in de archeologie.

→ archeologiein nederland.nl/verstoringsbronnenkaart

Effecten van landbouw

In agrarische gebieden kunnen de belangen van archeologie en landbouw botsen. Wanneer is archeologisch onderzoek nodig? Op deze pagina is meer informatie hierover beschikbaar.

→ archeologiein nederland.nl/verstoringen

Archeologievriendelijk bouwen

Enkele handreikingen laten met praktijkvoorbeelden zien hoe schade aan het bodemarchief door bouwwerkzaamheden beperkt kunnen worden. Het betreft veel voorkomende en (potentieel) schadelijke ingrepen zoals ontgravingen, paalfunderingen, funderingen op staal en het belasten van de bodem.

→ archeologiein nederland.nl/archeologievriendelijk-bouwen

Zettingskaarten: impact van bebouwing op archeologie

Van heel Nederland is per meter – tot 20 meter diep – in kaart gebracht hoe gevoelig de bodem is voor samendrukking of vervorming door bouwwerkzaamheden. Door de zettingsgevoeligheid in kaart te brengen, kunnen makers van bouw- en inrichtingsplannen rekening houden met de gevolgen die bebouwing heeft op de ondergrond en de archeologische resten die zich hierin kunnen bevinden.

→ archeologieinnederland.nl/zettingskaarten

Landgebruik in lagen

Deze web toepassing helpt archeologische verwachtingen uit te splitsen naar periode en diepte. Hiervoor zijn archeologische landschappenkaarten voor de diepere ondergrond gemaakt en landgebruikmodellen voor de landschappelijke elementen van deze kaarten gedefinieerd. In de web applicatie zijn die gecombineerd opvraagbaar.

→ archeologieinnederland.nl/landgebruik-in-lagen

Indicatieve Kaart Militair Erfgoed

Deze kaart geeft een landelijk overzicht van de (verwachte) ligging van ondergronds en bovengronds militair erfgoed. De kaart is een initiatief van Stichting RAAP en wordt door hen onderhouden.

→ archeologieinnederland.nl/ikme

Archeologische Monumentenkaart met Rijksmonumenten

De Archeologische Monumentenkaart toont onder andere alle archeologische Rijksmonumenten. Verder toont de kaartviewer veel andere behoudenswaardige archeologische terreinen. De afzonderlijke gemeentelijke kaarten geven echter de meest recente stand van zaken.

→ archeologieinnederland.nl/amk-en-ikaw

Archeologische verwachtingskaart van het Maasdal tussen Mook en Eijsden

De verwachtingskaart toont gebieden en zones in het Maasdal waar kans is om archeologische resten aan te treffen. Onder meer beleidsmakers werkzaam bij provincie en gemeenten kunnen hier gebruik van maken.

→ archeologieinnederland.nl/verwachtingskaart-maasdal

Verwachtingskaart uiterwaarden rivierengebied

De verwachtingskaart laat zien welke archeologie te verwachten is in de uiterwaarden van het rivierengebied in Midden-Nederland. Onder meer beleidsmakers werkzaam bij provincie en gemeenten kunnen hier gebruik van maken.

→ archeologieinnederland.nl/uiterwaardenkaart

Geo-morfologische kaarten Westelijke Waddenzee

Deze kaarten brengen de waterbodems, de geschiedenis, historisch gebruik, geologische opbouw, morfologische veranderingen, vondstlocaties en verstoringen in beeld.

Deze basis-GIS kaarten vormen een historische geo-morfologische kaartenset van de westelijke Waddenzee.

→ archeologiein nederland.nl/geomorfologie-westelijke-waddenzee

Geo-morfologische kaarten Markermeer

Deze kaarten tonen waterbodems, de geschiedenis, historisch gebruik, geologische opbouw, morfologische veranderingen, vondstlocaties en verstoringen. Deze basis-GIS kaarten vormen een historische geo-morfologische kaartenset van het Markermeer.

→ archeologiein nederland.nl/geomorfologie-markermeer

Vegetatiereconstructies in Twente

Voor Twente is het landschap tijdens verschillende perioden van het Holoceen gereconstrueerd gebaseerd op palynologische, bodemkundige en archeologische gegevens. Tevens zijn *artist impressions* gemaakt. Het onderzoek was een initiatief van de Universiteit Leiden in samenwerking met ADC Archeoprojecten.

→ archeologiein nederland.nl/vegetatiereconstructies

Meer informatie

De website archeologiein nederland.nl geeft ook toegang tot de archeologische database Archis en databases over dieren, planten en scheepswrakken in de archeologie, de e-depots voor dendrochronologie en voor de Nederlandse archeologie (DANS), en er is allerlei informatie te vinden over omgang van archeologie in onder andere de ruimtelijke ordening.

Op de hoogte blijven van nieuwe kennisbronnen en informatie?

Een aantal maal per jaar verschijnt de nieuwsbrief Archeologie. Hierin vindt u nieuwe kennis, producten, kaarten en andere informatie over de uitvoering van archeologische monumentenzorg. U kunt zich aanmelden voor de nieuwsbrief via deze link:

→ subscribe.mailinglijst.nl/?l=2436&e

Voor meer informatie en vragen kunt u contact opnemen met:
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Postbus 1600 | 3800 BP Amersfoort | tel. 033 421 74 56
info@cultureelerfgoed.nl | www.cultureelerfgoed.nl